

MADANIYAT VA SAN'AT SOHASIDA KADRLAR VA MUTAXASSISLAR MIGRATSIYASI

Ilmiy rahbar: Viktor Alimasov,

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti professori,
falsafa fanlari doktori

Samiyev Baxtiyor Norbobo o'g'li,

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
"Madaniyat va san'at muassasalarini tashkil etish
hamda boshqarish" ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada madaniyat va san'at sohasidagi kadrlar va mutaxassislarning migratsion jarayonlari haqida atroflicha ma'lumot va fikrlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: madaniyat va san'at sohasi, migratsion jarayon, qo'nimsizlik, sayyor truppa, ansambl, ijodiy kollektiv, teatr, mehnat migratsiyasi.

Abstract: This article provides detailed information and opinions about the migration processes of personnel and specialists in the field of culture and art.

Keywords: the field of culture and art, migration process, dissatisfaction, traveling troupe, ensemble, creative collective, theater, labor migration.

Hozirgi kunda madaniyat va san'at sohasida kadrlar qo'nimsizligi bir qator ijtimoiy omillar bilan bog'liq ularga:

- ✓ malakali kadrlarga bo'lgan ehtiyoj;
- ✓ Ish sharoitining ko'ngildagidek emasligi;
- ✓ Kadrlarning nokoppitentligi;
- ✓ Kasb-kor malakasining joylarda talab yetilmasligi;
- ✓ maoshning yuqori emasligi kabi masalalar kiradi.

Kadrlar qo'nimsizligi tufayli madaniyat va san'at sohasidagi oliy ma'lumotli kadrlar 11-12% atrofidadir. Ularning 37-38%ni esa o'rta maxsus bilimli xodimlar tashkil etadi. Demak, madaniyat va san'at sohasidagi mutaxassislarning deyarli yarmi maxsus ma'lumotga ega bo'lmagan shaxslardir. Bu xol kadrlar qo'nimsizligini ko'rsatibgina qolmay, mutaxassislar migratsiyasidan ham dalolat beradi [1].

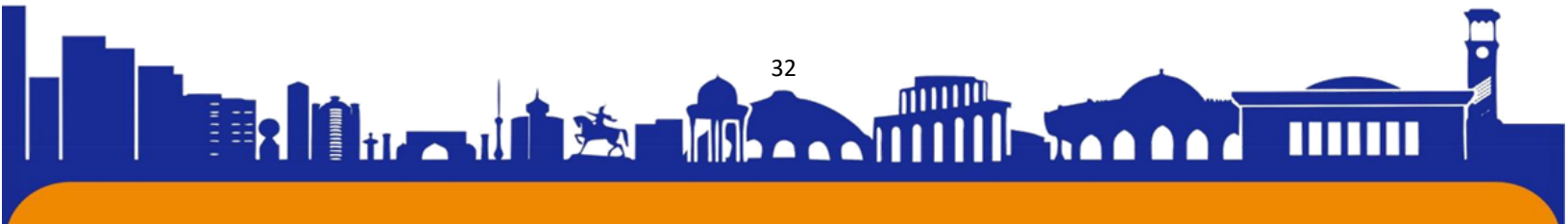
ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

Mutaxassislar migratsiyasi deganda madaniyat va san'at sohasidagi mutaxassislarning shahardan qishloq tumanga borishi yoki qishloq joylaridagi san'at xodimlarining shaharlarga jalb etilishi nazarda tutiladi [2]. Shu paytgacha mutaxassislar migratsiyasi deyilganda shaharlik madaniyat va san'at sohasi xodimlarining qishloqlarda o'tkaziladigan madaniy ommaviy tadbirlarga jalb etilishi nazarga tutilgan. Masalan, tuman va qishloqlarda o'tkaziladigan ommaviy oilaviy tantanalarga, shaxs yubiliylariga, nikoh to'ylariga shaharlik san'atkorlar jalb etilgan, ular ushbu tadbirlarni uyishtirish rejalashtirish va buyurtmachilarga manzur tarzda tashkil etib berish vazifalarini bajarishgan. Buni vaqtinchalik migratsiyas deb, atasa bo'ladi. Vaqtinchalik migratsiya shaharlik san'atkorlarni tuman va qishloqlarga borib, ommaviy madaniy tadbirlarni uyushtirishning samarali yo'llaridan biri bo'lib kelmoqda.

Biroq keyingi paytlarda qishloqdagi san'atkorlarni yoki folklor-etnografik ansambllarni shaharlardagi ko'riklarga, tadbirlarga va yubiliylarga jalb etish, tajribasi shakllanmoqda. Masalan, "Boysun", "Shalola", "Besh qarsak", "Gulyor", "Omonyor", "Gulchehralar", "Doston", "Besperde", "Orzu", "Yor-yor", "Chavgi", "Mohi sitora" va boshqa ko'plab ansambllar shularga jalb etiladi. Aynan shu paytlarda, ular tadbirlar tashkil etiladigan joylarda turib qoladi, xatto haftalab, o'n kunlab yoki oylab shaharlarda yashab qoladi. Ushbu davr ichida ular shahar madaniyati va urbanizatsiyasi bilan tanishadi, o'zining ashula va raqslari bilan, shahar aholisiga madaniy xizmat qiladi. Bu ham vaqtinchalik migratsiyasiga kiradi. Bizning fikrimizcha migratsiya uzoq muddatli, cheklangan muddatli, qisqa muddatli va uch kun, bir hafta, bir oy davom etadigan ko'chish jarayonlaridir.

Demak, sayyor truppalari, ansambllar, ijodiy kollektivlar ham vaqtinchalik migratsiya orqali madaniy xizmatlar ko'rsatadi. Migratsiyani ko'chib ketish tarzida tushunmaslik kerak, u kasb-korni bajarish bilan bog'liq bo'lgan, vaqtincha va qisqa muddatga ko'chishdir.

Madaniyat va san'at sohasida qisqa muddatli migratsiya ko'p uchraydigan oddiy holdir. San'atkor va ijodkorlar o'z funksiya va vazifalarini bajarish uchun turli hududlarga borib, aholiga madaniy xizmat ko'rsatadi. Bu ularning qisqa muddatli migratsiyasiga misol bo'la oladi.

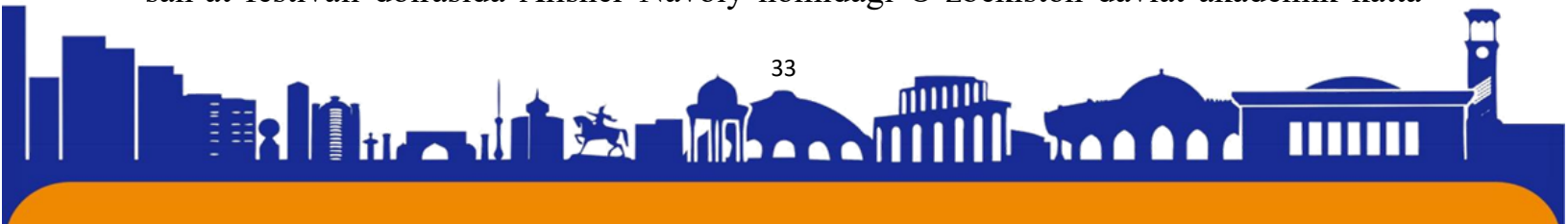
ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

Madaniyat va san'at sohasi xodimlari va mutaxassislari ba'zan oylab gastrollarga chiqadi, bu paytda ular mehmonxonalarda turishsada mahalliy aholining turmush madaniyati, laxjalari, urf-odatlarini, to'y va bayramlari, fikrlash tarzi bilan tanishadilar. Shu bilan birga, ular umummilliy harakterga ega bo'lgan, madaniyat va san'at boyliklarini mahalliy aholi o'rtasida targ'ib etadi. Masalan, respublika O'zbek Milliy Akademik drama teatri jamoasi 2023-2024-yillarda gastrollarda bo'lgan, mahalliy joylarga chiqib, nafaqat spektakllar ko'rsatgan, shuningdek madaniy ommaviy harakterga ega bo'lgan ijodiy uchrashuvlar o'tkazgan. Shuningdek, Muqimiy nomidagi O'zbekiston Davlat musiqali teatri ham 2023-2024-yillarda gastrollarda bo'lgan. Mazkur tadbirlarni migratsiya deyish no o'rin, biroq ularda migratsiyaga xos bo'lgan elementlar borligini inkor qilib, bo'lmaydi.

*Birinchi*dan, ularda mehnat migratsiyasiga xos bo'lgan jihatlar bor. Mehnat shartnomasi asosida hududlarga chiqish va haftalab, hatto oylab hududlarda yashashga, ishlashga va madaniy funksiyalarni bajarishga to'g'ri keladi. Mehnat shartnomasida odatda ushbu shart-sharoitlar qayd etiladi.

*Ikkinchi*dan, mehnat migratsiyasida manfaatdorlik va buyurtmachi talabini bajarish zarur bo'ladi. Ushbu talab, madaniyat va san'at sohasidagi gastrollarda o'z aksini topadi.

*Uchinchi*dan, madaniyat va san'at xodimlari ba'zan xalqaro migratsiyaga xos funksiyalarni bajarishadi. Masalan, O'zbekiston Prezidentining PQ-64-son qaroriga asosan, Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston davlat akademik katta teatri 2022-2026-yillarga mo'ljallangan rejaga binoan 2022-yildan buyon xorijiy gastrol safarlarini tashkil etib kelmoqda. Jumladan, 2022-yilda Koreya Respublikasining Tegu, Pusan, Kochang, Pxyontxek shaharlari bo'ylab hamda Ozarbayjon Respublikasi Boku shahrida, shuningdek, 2023-yilda Xitoy Xalq Respublikasining Pekin shahrida, Rossiyada, Qozog'iston Respublikasining Astana shahrida, Belarus Respublikasining Minsk shahrida hamda 2024-yilning 13-14-mart kunlari Qirg'iz Respublikasining Bishkek shahrida xorijiy gastrol safarlari amalga oshirildi [3]. Shuningdek, 2024-yilning 13-apreldan 10-noyabriga qadar Turkiyaning 16 ta (Adana, Shanliurfa, Bursa, Samsun, Trabzon, Furgon, Nevshehir, Erzurum, Chanakale, Gastroantep, Anqara, Konya, Istanbul, Diyarbakir, Izmir, Antalya) hududida bo'lib o'tayotgan "Türkiye Kültür Yolu Festivali" Xalqaro san'at festivali doirasida Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston davlat akademik katta

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

teatri ham mehmon jamoa sifatida ishtirok etishdi. Ular, ushbu davlatlarda bo‘lib, xorijliklarga madaniy xizmatlar ko‘rsatgan, spektakllar namoyish etgan. Xalqaro migratsiya talablariga muvofiq san‘atkorlarimiz xorijga chiqib, u yerlardagi madaniy meros va san‘atdagi innovatsion usullar bilan bevosita tanishgan, gastrol paytida tajriba almashish va o‘zbek milliy opera va balet san‘atini xorijda targ‘ib etish, tashqi migratsiya talablaridan xolis bo‘lishi mumkin emas edi. Ijodiy gastrollar qisqa vaqtli migratsiyalarga kiradi. Xatto ularni madaniy-ijodiy migratsiya deb, atasa ham bo‘ladi.

2022 – 2026 yillarda milliy, jahon opera va balet asarlarini sahnalashtirish bo‘yicha alohida reja tasdiqlanib, bugungi kunda 6,6 mlrd so‘m mablag‘ hisobidan “Alisher Navoiy”, “Maskarad bali” operalari, “Jaloliddin Manguberdi” baleti sahnalashtirildi. Har yili “Yosh vokal ijrochilari”, “Yosh balet ijrochilari” va “Dirijor, rejissyor va baletmeysterlar” respublika ko‘rik-tanlovlari o‘tkazilishi belgilandi va o‘tkazilmoqda. Bundan tashqari, Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston davlat akademik katta teatrida 2022 yilda “Opera va balet san‘ati” xalqaro festivali o‘tkazildi [4].

Yuqoridagi ma‘lumotlardan kelib chiqqan holda, madaniyat va san‘at sohasidagi migratsion jarayonlar tom ma‘nodagi migratsiya emas, ularda qisqa vaqtli migratsiyaga xos belgilar mavjud. Sohamizdagi kadrlar qo‘nimsizligi ham, aslida mana shu omil bilan bog‘liq. Bugun madaniyat va san‘at sohasi xodimlari mobil, harakatchan bo‘lishi zarur. Bozor iqtisodiyotining bu talabi esa, ularni turli hududlarga borib, u yerlarda yashab, haftalab, oylab madaniy xizmatlar ko‘rsatishga majbur qiladi. Demak, madaniyat va san‘at sohasidagi qisqa vaqtli migratsion jarayonlarni salbiy voqelik sifatida baholash mumkin emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Alimasov V, Samiyev B. Madaniyat va san‘at sohasida kadrlar qo‘nimsizligi va mutaxassislar migratsiyasi. “Ijodiy parvoz” gazetasi. 2024-yil noyabr № 11 (138) 3-bet.
2. Globallashuv sharoitida migratsion jarayonlarning mafkuralar va madaniyatlarga ta‘siri: muammo va yechimlar [Matn] // -Sirdaryo: Ziyο Nashr-Matbaa, 2024. -344 b.
3. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston davlat akademik katta teatrining Turkiyadagi gastrol safari davomida “Türkiye Kültür Yolu Festivali” Xalqaro san‘at festivalida ishtirok etishi haqida PRESS-RELIZ. <https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/23341>.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

4. <https://t.me/madaniyatvazirligi>.
5. Samiyev, Baxtiyor. "INNOVATIVE DEVELOPMENT OF CULTURE AND ART." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 4.5 (2024): 522-525.
6. Baxtiyor, Samiyev. "THEORETICAL ANALYSIS OF THE CURRENT ACTIVITY OF CULTURAL CENTERS IN UZBEKISTAN." International Multidisciplinary Journal for Research & Development 11.05 (2024).